

Concept 'Habitatboerderij' valt erg goed

Bedenk een concept van voor een boerderij waar zeldzame planten of dieren daadwerkelijk beschermd worden. Toets dat idee bij een aantal beleidsmakers, natuurbeschermers en boeren, werk het samen verder uit en iedereen is enthousiast. Dat bleek op de eerste workshop over de habitatboerderij in juni.

De een na de ander loopt aan het eind van de workshop naar voren om zijn naam bij een van de vier concrete vervolgprojecten te zetten. Het lijkt wel of iedereen betrokken wil blijven bij het concept of de verdere concretisering van de habitatboerderij. De eenvoud van het idee spreekt aan, hebben de meeste deelnemers eerder op de middag al laten weten. Een boerderij die zo is ingericht dat zeldzame planten of diersoorten er goed kunnen gedijen. De bedreigde soort vormt er het uitgangspunt van de landbouwactiviteiten en niet andersom, zoals nu meestal het geval is. Daar is iedereen voor. Zeker omdat het

concept snel uitvoerbaar is. Grondaankoop en veranderen van bestemmingsplanwijzigingen zijn niet nodig. Het is goedkoop, omdat met hetzelfde budget meer oppervlak beschermd kan worden. Bovendien kan het ook nog eens in elke regio. Natuurlijk zijn er kanttekeningen te plaatsen en moet er bijvoorbeeld nog het een en ander gebeuren om de financiering rond te krijgen. Maar de aanwezigen – mensen van ondermeer van provincies, Vogelbescherming Nederland, landschapsbeheer en agrarische natuurverenigingen – willen er alles aan doen om het concept tot een succes te maken.

>> Boomkikker

De middag begint wat aarzelend. Dat kan ook haast niet anders. Het enige dat de deelnemers van te voren wisten van de habitatboerderij, kwam uit een folder. Een boomkikker op de voorkant, hangend aan een takje, als symbool voor alle bedreigde soorten in het landelijk gebied, die veelal achteruitgaan in aantal,

ondanks allerlei overheidsmaatregelen en de vele boeren die aan agrarisch natuurbeheer doen.

In alle stilte hadden onderzoekers van Wageningen UR het idee bedacht en uitgewerkt om de bescherming van bedreigde soorten op een geheel andere manier aan te pakken.

Begin niet bij de boer en vraag wat hij wil doen of laten, maar begin bij zo'n soort en kijk wat die nodig heeft om te overleven en zelfs te groeien in aantal. Een belangrijke voorwaarde is wel dat de landbouwactiviteit op het bedrijf blijft behouden. Als je dan vervolgens een of meer boeren zoekt vindt die hun boerderij zo willen inrichten, dan is de kans veel groter dat de soorten overleven. Dit concept leggen de onderzoekers voor aan overheidsinstanties en, landbouworganisaties en natuurorganisaties: wat spreekt hen aan, wat kan beter en is het levensvatbaar?

Op een middag in juni komen ze in Arnhem bij elkaar, vol met vragen en opmerkingen. Eén ding hebben de deelnemers gemeen: ze zijn nieuwsgierig naar een verdere concretisering. Een van de eerste vragen luidt dan ook: hoe groot is de inkomstenderving bij de boer als die zijn bedrijf inricht voor de bescherming van een soort? Maar dat is nu net een vraag waar de onderzoekers geen antwoord op kunnen geven. Dat hangt af van de gewassen die een boer teelt en welke maatregelen hij op zijn bedrijf moet uitvoeren om een bedreigde soort te beschermen. Dat is nu juist iets waarop Wageningen UR de onderzoekers met de aanwezigenden verder willen ingaan.

>> Voortgang wegaanleg

De deelnemers gaan aan de slag. Ze gaan in groepjes uiteen en discussiëren over sterke en zwakke punten, kansen en bedreigingen van het concept. Wat te denken van een wegebouwproject dat stilgelegd moet worden vanwege een kamsalamander of een zeggekorfslak? Als de asfaltindustrie dan investeert in een habitatboerderij kan de wegaanleg voortgang vinden, terwijl het beestje een

goede plek heeft, zo filosofeert Wouter den Hartog, werkzaam bij Koninklijke Wegenbouw Stevin. Maar de kans op versnippering is wel groot als her en der zo'n boerderij als een eilandje in het landschap ligt, oppert een ander als zwak punt. Je kunt wel heel snel natuur ontwikkelen in een gebied, stelt weer een ander daar als sterk punt tegenover. Anderen vragen zich af of er wel voldoende bekend is over de soorten om ze effectief te beschermen.

>> Bescherm habitat

Zo draagt iedere groep punten aan die later bij elkaar worden gevoegd. Met stickers geeft iedere deelnemer vervolgens aan welke punten hij het meest interessant vindt. En weer gaan de deelnemers in groepjes, ditmaal twee, uit elkaar. De ene groep gaat in op de financiële onderbouwing, de ander op 'werken op gebiedsniveau'. Dit laatste zag de groep als kans. Toch gaat de discussie aanvankelijk over het nadeel van werken op gebiedsniveau. 'Houd je nu gewoon bij één boerderij', vindt Niels Mureau van de ZLTO in Drimmelen. 'Er gebeurt al zoveel op gebiedsniveau en de ervaring leert dat dat heel trage processen zijn, terwijl het voordeel van de habitatboerderij nu juist is, dat het zo snel is uit te voeren.' Maar dat vinden andere deelnemers zonde. De meeste soorten redden zijn er bij gebaat het pas als ze een groot leefgebied tot hun beschikking hebben. Dit is vaak lastig te realiseren. Met het concept van de habitatboerderij kun je snel tegen relatief lage kosten een grotere oppervlakte bij elkaar krijgen. Om tot een aaneengesloten oppervlakgebied te komen is natuurlijk wel heel wat overleg nodig met alle betrokkenen. Werk je alleen met losse boerderijen, dan profiteren slechts enkele soorten er van. 'Inventariseer dan eerst welke soorten toekunnen met één boerderij', suggereert een van de deelnemers de onderzoekers. 'En schrap dan de soorten die een groter gebied nodig hebben', voegt Mureau toe. Maar dat vindt de rest niets.

Wolf Teunissen van SOVON Vogelonderzoek Nederland vindt voegt een ander element toe aan de discussie. sowieso de verkeerde kant op gaan. Je moet habitats beschermen en niet afzonderlijke soorten, vindt hij. Stel je een habitat centraal dan heb je verschillende biotopen, waar verschillende soorten van profiteren. Bij bescherming van één soort profiteert ook alleen die soort. 'Wil je nu een gruttoboerderij of een habitatboerderij', stelt de vogelkenner ten slotte. De meesten voelen wel wat voor het tweede. Dat sluit ook goed aan bij het leefgebiedenbeleid dat het ministerie van LNV momenteel aan het opstellen is, vindt een ander. Maar neem dan uit zo'n habitat wel een 'aibare' soort als verkoopmiddel, vult iemand aan.

Zo ontvangt Wageningen UR waardevolle suggesties om het concept van de habitatboerderij verder aan te scherpen. De financiële groep beveelt aan om veel verschillende partijen bij het concept te betrekken die ook een deel van de financiering kunnen dragen, waarbij per beschermde soort andere partijen betrokken kunnen worden.

Aan het eind blijven vier vervolgacties op de flappen hangen: het concept verder uitbouwen, LNV erbij betrekken, een ideeënboek maken waarin voor verschillende soorten of regio's het concept wordt toegelicht en één of meer pilots starten. Kennelijk zijn de deelnemers zo enthousiast dat er minstens vier deelnemers zich verbinden aan een actiepunten. Dat enthousiasme blijkt ook uit de eidevaluatie. De workshop scoort een dikke 8.

Meer informatie: Gerko Hopster, t 0320 291340, e gerko.hopster@wur.nl

Zie ook de website www.habitatboerderij.nl. Hier is ook het verslag van de workshop te vinden.

Zie ook de website www.syscope.nl en kies hier de buttoncombinatie 'multifunctioneel' en 'algemeen'. Daar kunt u doorklikken naar 'Habitatboerderij'.